

Μια Εγκληματολογική  
«Αναψηλάφηση» της  
Υπόθεσης  
George Washington Polk



Συντάκτης

Αθανάσιος Ι. Σμυρνής

Υποψήφιος Διδάκτορας Εγκληματολογίας

A.M. 305028

Τμήμα Κοινωνιολογίας

Τομέας Εγκληματολογίας

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών & Πολιτικών Επιστημών

Περιεχόμενα

<i>Η δολοφονία του George Washington Polk. Γεγονότα</i>	3
Α' Φάση	4
Β' Φάση	5
Γ' Φάση	5
Δ' Φάση	6
<i>Δύο «Συγκρουόμενες» Εισηγήσεις Αντεισαγγελέων Αρξίου Πάγου</i>	8
Περίληψη Εισήγησης Αντεισαγγελέα ε.τ. Αθανάσιου Γ. Καφίρη	8
Περίληψη Εισήγησης Αντεισαγγελέα Ανδρέα Ι. Ζύγουρα	10
<i>Γιατί η Υπόθεση George Washington Polk είναι Έγκλημα Λευκού Περιλαίμιου (White-Collar Crime)</i>	13
Εγκλήματα Λευκού Περιλαίμιου	14
White Collar προσέγγιση της Υπόθεσης George Washington Polk	15
<i>Συμπεράσματα</i>	18
<i>Ενδεικτική Βιβλιογραφία</i>	20
Εισηγήσεις Αντεισαγγελέων Αρξίου Πάγου	20
Ξενογλώσση Βιβλιογραφία	20
Ελληνική Βιβλιογραφία & Περιοδικός Τύπος	20
Διαδικτυακοί Τόποι	21

## Η δολοφονία του George Washington Polk. Γεγονότα

Ο δημοσιογράφος George Washington Polk, γόνος ιστορικής οικογενείας των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής<sup>1</sup> και παρασημοφορημένος πιλότος αεροσκαφών του Πολεμικού Ναυτικού, εργαζόταν, από το 1946<sup>2</sup>, για το ειδησεογραφικό δίκτυο Columbia Broadcasting System (C.B.S.). Ο George Washington Polk καθώς και η ομάδα που άνηκε στο C.B.S. (Edward R. Murrow, Don Hollenbeck κ.α.) βασιζόνταν στην αρχή της «διαλεκτικής δημοσιογραφίας»<sup>3</sup>. Αυτό ήταν κάτι που τους χαρακτήριζε αλλά και τους ξεχώριζε από την συντριπτική πλειοψηφία των αμερικάνων δημοσιογράφων εκείνης της εποχής. Οι επιτυχίες της ομάδας αυτής ήταν πολυάριθμες και μέχρι σήμερα, με την ταινία του George Clooney, το 2006, «Good Bye and Good Luck», συνεχίζουν να συγκινούν την αμερικανική κοινή γνώμη. Άλλωστε, πέραν του George Washington Polk, ο Ed Murrow βγήκε ο μεγάλος νικητής από την σύγκρουση με τον γεροϋσιαστή Mac Carthy ενώ ο Don Hollenbeck υπήρξε η μεγάλη απώλεια κατά τη διάρκεια της ίδιας σύγκρουσης<sup>4</sup>. Εν ολίγοις έχουμε να κάνουμε με μία ομάδα αμερικανών δημοσιογράφων που, αν και δεν ήταν κομμουνιστές, χαρακτηρίστηκαν ως συνοδοιπόροι λόγω της αντικειμενικότητάς τους και των φιλελεύθερων ιδεών τους. Αξίζει να σημειωθεί ότι η αμερικανική δημοσιογραφική κοινότητα θέσπισε το βραβείο «George Washington Polk» το οποίο απονέμεται ετησίως σε δημοσιογράφους που διακρίθηκαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Στα πλαίσια, λοιπόν, των καθηκόντων του είχε αναλάβει να «καλύψει», δημοσιογραφικά, την Μέση Ανατολή και την Ελλάδα.

Σε ένα από τα ταξίδια του γνώρισε και παντρεύτηκε την Ρέα Κοικώνη, αεροσυνοδό της TAE («πρόγονο» της Ολυμπιακής), θυγατέρα του Ματθαίου Κοικώνη.

<sup>1</sup> Μεταξύ άλλων ο James Knox Polk, 11<sup>ος</sup> Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής την περίοδο 1845 – 1849, άνηκε στην οικογένεια του George Washington Polk., William Roe Polk, «Polk's Folly», 2001, Anchor Books.

<sup>2</sup> Ellis Sandra L., «George W. Polk», Encyclopaedia of Radio, Routledge – Taylor & Francis Group, 2003.

<sup>3</sup> Με τον όρο αυτό επιχειρείται μία πιο βαθιά νοηματική προσέγγιση της αντικειμενικής δημοσιογραφίας. Συγκεκριμένα ως «Διαλεκτική» ορίζεται «η «τέχνη του διαλέγεσθαι», κατά την ετυμολογία του όρου. Γενικότερα ο όρος διαλεκτική υποδηλώνει την αντιπαράθεση των αντιθέσεων και την ανάπτυξη του διαλόγου τους, με αποτέλεσμα την άρση, την εναρμόνιση ή τη νέα σύνθεση τους» (Εγκυκλοπαίδεια ΔΟΜΗ, Τόμος 7<sup>ος</sup>, σελ. 681, 2005, Εκδόσεις Δομή Α.Ε.). Ως «Δημοσιογραφία» ορίζεται «η συλλογή, η διασταύρωση, η επεξεργασία ειδήσεων και πληροφοριών και η δημοσιοποίηση τους στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης». (Εγκυκλοπαίδεια ΔΟΜΗ, Τόμος 7<sup>ος</sup>, σελ. 681, 2005, Εκδόσεις Δομή Α.Ε.). Όπως γίνεται αντιληπτό η ετυμολογική προσέγγιση της δημοσιογραφίας συμπίπτει με την αντικειμενικότητα ως εκ τούτου στην εξιδανικευμένη της μορφή η δημοσιογραφία συμπίπτει, υπό ένα ευρύ φιλοσοφικό πρίσμα, με τη διαλεκτική.

<sup>4</sup> Ο Donald Hollenbeck αυτοκτόνησε το 1954 διότι δεν άντεξε τις κατηγορίες και τους κοινωνικούς διωγμούς των Μακκαρθιστών. Συγκεκριμένα κατηγορήθηκε ως η «αριστερή πτέρυγα» της δημοσιογραφικής ομάδας του Edward R. Murrow. Elias Vlantou & Zak Mettger, «Who Killed George Washington Polk? The Press Covers Up a Death In The Family.» σελ 248 σημείωση No 114, 1996, Temple University Press, Philadelphia, USA

Για την ομαλή παράθεση των γεγονότων τα χωρίζουμε σε τέσσερις φάσεις χρονολογικής ταξινόμησης. Στην Α' Φάση αναφέρονται τα γεγονότα μέχρι την εύρεση του πτώματος του δημοσιογράφου και την ολοκλήρωση των πρώτων αστυνομικών ερευνών. Στην Β' Φάση αναφέρεται, συνοπτικά, το πόρισμα της ιατροδικαστικής έρευνας, στην Γ' Φάση αναφέρονται τα σημαντικότερα γεγονότα μέχρι την ολοκλήρωση της δίκης και τέλος στη Δ' Φάση αναφέρονται κάποια σημαντικά γεγονότα που έθεσαν σε αμφισβήτηση την ετυμηγορία.

### **Α' Φάση**

1. Την 7<sup>η</sup> Μαΐου του 1948 αναχώρησε από την Αθήνα, με εισιτήριο για Καβάλα και το ταξίδι του σταμάτησε στη Θεσσαλονίκη διότι το αεροδρόμιο της Καβάλας είχε πλημμυρίσει λόγω κατοκαιρίας. Διέμεινε στο δωμάτιο 25 του Ξενοδοχείου «Αστόρια» και αντικειμενικός του σκοπός ήταν να συναντηθεί με τον Αρχηγό του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας και Πρόεδρο της «Κυβέρνησης του Βουνού», Στρατηγό Μάρκο Βαφειάδη.
2. Στις 8 Μαΐου εξαφανίζεται από την πόλη της Θεσσαλονίκης.
3. Την 11<sup>η</sup> Μαΐου 1948 το 3<sup>ο</sup> Αστυνομικό Τμήμα Θεσσαλονίκης παραλαμβάνει, μέσω του ταχυδρομικού γραφείου πλησίον του Λευκού Πύργου, ένα φάκελο ο οποίος περιείχε την ταυτότητα του George Washington Polk και ένα διαφημιστικό ημερολόγιο της Panamerican. Ο φάκελος, στον οποίο δεν είχε επικολληθεί γραμματόσημο και αναγράφονταν τα στοιχεία του αποστολέα, είχε αποσταλεί την προηγούμενη ημέρα (οι υπάλληλοι του Ταχυδρομικού Γραφείου τον βρήκαν στις 11:00π.μ. της 10<sup>ης</sup> Μαΐου 1948). Μετά την παραλαβή του ως άνω φακέλου και ιδίως μετά την προτροπή τους από την σύζυγο του Ρέα, η οποία είχε φθάσει στη Θεσσαλονίκη την 12<sup>η</sup> Μαΐου 1948 και τελούσε υπό το καθεστώς αγωνίας για την εξαφάνιση του συζύγου της, οι αστυνομικές αρχές ξεκίνησαν έρευνες.
4. Ήμερώματα της 16<sup>ης</sup> Μαΐου 1948 ένας αλιέας, ο Λάμπρος Αντώνιος, βρήκε στην θάλασσα το άψυχο σώμα του αμερικανού δημοσιογράφου. Από την έρευνα του Λιμενικού στα προσωπικά αντικείμενα που βρέθηκαν στα ρούχα του George Washington Polk προέκυψε ότι είχε χρήματα, Ελληνικές δραχμές και αμερικανικά δολάρια (χαρτονομίσματα και επιταγές των 20 δολαρίων), κοσμήματα (ταυτότητα χειρός, ρολόι, βέρα κλπ.) καθώς και διάφορα έγγραφα (δημοσιογραφική ταυτότητα, άδεια παραμονής και άλλα). Ως εκ τούτου αποκλείστηκε, από την πρώτη στιγμή η εκδοχή να δολοφονήθηκε από ληστές.
5. Στο δωμάτιο που διέμεινε ο George Washington Polk στο ξενοδοχείο «Αστόρια» βρέθηκαν δύο μονοσέλιδες επιστολές, δακτυλογραφημένες, μία ολοκληρωμένη προς το συνεργάτη του Edward R. Murrow και μία προς τη μητέρα του. Και οι δύο επιστολές έφεραν ημερομηνία 8 Μαΐου 1948. Στην πρώτη επιστολή προς το συνεργάτη του περιέγραφε την αγωνιώδη προσπάθειά του, από το 1946, να συναντηθεί με τον Στρατηγό Μάρκο Βαφειάδη χωρίς να αναλύει ποιες επαφές είχε κάνει για το σκοπό αυτό αλλά επισημαίνοντας ότι ακόμα και «με δεμένα τα μάτια, αν αυτό χρειαζόταν» θα πήγαινε στη

συνάντηση. Στη δεύτερη επιστολή προς τη μητέρα του της έγραφε για το πόσο την είχε επιθυμήσει και ότι ανυπομονούσε να επιστρέψει στις ΗΠΑ για να δει εκείνη τον αδελφό του και να κάνουν διακοπές. Ως ημερομηνία επιστροφής του στη Νέα Υόρκη σημείωνε την 15<sup>η</sup> Ιουνίου 1948.

Αξιζει να σημειωθεί ότι στις τσέπες και στο δωμάτιο του George Washington Polk δεν βρέθηκαν το σημειωματάριο του, στο οποίο σημείωνε όλες τις συναντήσεις του, η τηλεφωνική του ατζέντα, το μαντήλι που, σύμφωνα με περιγραφές, φορούσε όταν έφυγε από το ξενοδοχείο και η αγαπημένη του γραβάτα χρώματος έντονου κόκκινου με μπλε σχέδια. Η εν λόγω γραβάτα ήταν δώρο της συζύγου του και την έπαιρνε μαζί του σε κάθε ταξίδι.

### ***B' Φάση***

Αμέσως μετά διεξήχθη ιατροδικαστική έρευνα υπό τον Κωνσταντίνο Ηλιάκη η οποία κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

1. Ο George Washington Polk πρέπει, με απόκλιση, 10 – 12 ωρών να δολοφονήθηκε το Σάββατο (8.5.1948) περίπου τα μεσάνυχτα (το ρολόι του είχε σταματήσει στις 12:20).
2. Έφερε τραύμα από σφαιρα στην ινιακή χώρα και στους πνεύμονες του βρέθηκε θαλασσινό νερό. Ως εκ τούτων το πτώμα του George Washington Polk ρίφθηκε στη θάλασσα μετά τον πυροβολισμό ενώ ακόμη ήταν εν ζωή. Ο θάνατος του, δηλαδή ήταν απόρροια και των δύο ως άνω αιτιών. Βέβαια και μόνο από το τραύμα στην ινιακή χώρα ο George Washington Polk θα πέθαινε αλλά μετά από μισή ή μία ώρα.
3. Ο George Washington Polk απεβίωσε 10 – 12 ώρες μετά από την τελευταία φορά που ξυρίστηκε και μισή περίπου ώρα μετά το τελευταίο γεύμα του.
4. Το τελευταίο γεύμα του, αστακός με αρακά και μαύρο ψωμί συνοδεία αλκοολούχου ποτού, βρέθηκε άπεπτο στο στομάχι του. Επίσης διαπιστώθηκε ότι εντός της ίδιας ημέρας είχε γευματίσει πάλι διότι βρέθηκε, σε προχωρημένη πέψη, ποσότητα κρέατος. Λόγω του γεγονότος ότι το τελευταίο του γεύμα βρέθηκε άπεπτο ο ιατροδικαστής υπέθεσε ότι πρέπει να έφαγε υπό πίεση ή υπό συγκινησιακά φορτισμένη κατάσταση.
5. Οι σύνδεσμοι των σιοιγιών στα άκρα του ήταν χαλαροί και από το γεγονός ότι δεν έφερε σημάδια πάλης ή μώλωπες στα άκρα πρέπει είτε να δέθηκε με τη θέληση του είτε να δέθηκε μετά τον πυροβολισμό όντας αναίσθητος.

### ***Γ' Φάση***

Μετά την ολοκλήρωση και της ιατροδικαστικής έρευνας:

1. Την 14<sup>η</sup> Αυγούστου 1948 συλλαμβάνεται ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος,
2. Την 16<sup>η</sup> Αυγούστου 1948 συλλαμβάνεται η μητέρα του Γρηγόριου Ι. Στακτόπουλου Άννα,

3. Την 1<sup>η</sup> Οκτωβρίου 1948 απαγγέλλονται κατηγορίες σε αμφοτέρους τους συλληφθέντες για συνέργεια στη δολοφονία του George Washington Polk. Ο υιός κατηγορείται ότι παρείχε κάθε βοήθεια στους φυσικούς αυτουργούς και η μητέρα κατηγορείται ότι καθ' υπόδειξη του υιού της ανέγραψε την ένδειξη «Προς το 3<sup>ο</sup> Τρίτο Αστυνομικό Τμήμα. Ενταύθω» στο φάκελο που περιείχε την ταυτότητα του δημοσιογράφου και το ως άνω διαφημιστικό.
4. Την 17<sup>η</sup> Οκτωβρίου 1948, σε κοινή συνέντευξη τύπου στη Θεσσαλονίκη, οι Υπουργοί Δικαιοσύνης Μελάς Γεώργιος και Δημοσίας Τάξεως Ρέντης Κωνσταντίνος, ανακοινώνουν ότι ένοχοι για τη δολοφονία είναι ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος, ο Αδάμ Μουζενίδης και ο Ευάγγελος Βασβανάς (οι Μουζενίδης και Βασβανάς ήταν σημαντικά πρόσωπα στην ιεραρχία του Κ.Κ.Ε.).
5. Την 12<sup>η</sup> Απριλίου 1949 αρχίζει η δίκη η οποία ολοκληρώνεται την 21<sup>η</sup> Απριλίου 1949. Καταδικάζονται σε ισόβια κάθειρξη, ως φυσικοί αυτουργοί (ερήμην) οι Αδάμ Μουζενίδης (ο οποίος φέρεται ότι πυροβόλησε το δημοσιογράφο πίσωπλάτα) και Ευάγγελος Βασβανάς και ως άμεσος αυτουργός ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος διότι σύμφωνα με την απόφαση του δικαστηρίου Συνέδρων Θεσσαλονίκης παρείχε στους φυσικούς αυτουργούς βοήθεια με κάθε τρόπο πριν κατά την διάρκεια και μετά την τέλεση του εγκλήματος. Αθωώθηκε η Άννα Στακτοπούλου αν και σύμφωνα με την γραφολογική έκθεση των Αριστείδη Πουλαντζά και Σωκράτη Κουγέα εκείνη έγραψε την ένδειξη επί του φακέλου που απεστάλη στο 3<sup>ο</sup> Αστυνομικό Τμήμα.

#### **Δ' Φάση**

Μετά τη δίκη:

1. Κρατείται ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος για τέσσερα έτη σε δωμάτιο της Ασφάλειας όπου με εντολή του εισαγγελέα Σακελλαρίου μεταφέρεται στο Επταύργιο.
2. Την 8<sup>η</sup> Ιανουαρίου 1953 η Σούλα Καράθου κατέθεσε ότι από λεγόμενα του γείτονα της, παρακρατικού, Ζήση Νιτζά συμπέρανε ότι είχε λάβει ενεργό μέρος στην δολοφονία του George Washington Polk.
3. Το 1956 οι γνωστοί δημοσιογράφοι Στέλιος Ανεμοδουράς, Βάσος Τσιμπιδάρος, Χρήστος Πασαλάρης, και Απόστολος Μαγγανάρης «άνοιξαν» την υπόθεση γράφοντας σειρά σχετικών άρθρων – ερευνών στην εφημερίδα «Τέταρτη Εξουσία»<sup>5</sup>. Στην ουσία μέσω του έργου των συγκεκριμένων δημοσιογράφων τέθηκε για πρώτη φορά, από τον τύπο, υπό αμφισβήτηση η απόφαση του Συμβουλίου Εφετών Θεσσαλονίκης υπ' αριθμόν 29/1949 ,
4. Το 1956 μετριάζεται η ποινή του Στακτόπουλου σε 20 χρόνια. Το 1960 μετριάζεται σε 17 χρόνια και κατόπιν αιτήσεως του αποφυλακίζεται από τις φυλακές της Αίγινας το ίδιο έτος.

<sup>5</sup> Βούλτεφης Γιάννης Θ., «Γζώρτζ Πολκ – Χρέος για την Αλήθεια – Έρευνες και Ντοκουμέντα», σελ. 11, 2002, Εκδόσεις Προσκήνιο – Άγγελος Σιδεράτος

5. Την 7<sup>η</sup> Μαρτίου 1966 δημοσιεύεται, στην εφημερίδα «Μακεδονική Ώρα», άρθρο σύμφωνα με το οποίο ο συντάκτης του φακέλου που εστάλη στο 3<sup>ο</sup> Αστυνομικό Τμήμα ήταν ο Σάββας Καραμιχάλης ο οποίος διατηρούσε ταβέρνα στην περιοχή πλησίον του τόπου που βρέθηκε το πτώμα του δημοσιογράφου. Σύμφωνα με το άρθρο, την ταυτότητα και το διαφημιστικό, βρήκε ο λιμενεργάτης Ευθύμιος Μπάμιας ο οποίος μη γνωρίζοντας ανάγνωση και γραφή τον παρέδωσε στον Σάββα Καραμιχάλη. Ο δεύτερος, σύμφωνα με τον ισχυρισμό του και φοβούμενος ενδεχόμενη εμπλοκή του με τις αρχές, αντί να παραδώσει τα ευρεθέντα προτίμησε να τα αποστείλει ταχυδρομικώς. Σύμφωνα με τα τέκνα του αποβιώσαντα, από το 1954, Σάββα Καραμιχάλη, ο πατέρας τους είχε δηλώσει προ του θανάτου του ότι εκείνος είχε στείλει και γράψει τη διεύθυνση παραλήπτη στον επίμαχο φάκελο. Δύο χρόνια μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος γνώρισε στην Αθήνα, όπου εργαζόταν ως διευθυντής του γραφείου της εφημερίδας «Μακεδονία», τον Στέλιο Παπαθεμελή ο οποίος προσφέρθηκε να αναλάβει την διαδικασία υποβολής αίτησης επανάληψης της διαδικασίας, στον Άρειο Πάγο.
6. Την 8<sup>η</sup> Μαρτίου 1977 ο James Kellis, οποίος το 1948 είχε αναλάβει την σύνταξη σχετικής αναφοράς για λογαριασμό του προϊσταμένου του William Donovan<sup>6</sup>, δήλωσε με επιστολή του που δημοσιεύτηκε στον Ελληνικό τύπο ότι ενώ στην αρχή είχε πεισθεί για την ενοχή του Γρηγόριου Ι. Στακτόπουλου κατόπιν διαπίστωσε ότι η προδικαστική διαδικασία δεν ήταν η προσήκουσα και το ανέφερε στους προϊσταμένους του. Κατόπιν τούτου, σύμφωνα με την εν λόγω επιστολή του, τον απέσυραν από την αποστολή του και του ανέθεσαν άλλα καθήκοντα που δεν του επέτρεπαν να παρακολουθήσει την εξέλιξη της υπόθεσης.
7. Την 27<sup>η</sup> Αυγούστου 1977 υποβάλλεται η εν λόγω αίτηση η οποία απορρίφθηκε με την υπ' αριθμόν 795/1979 απόφαση του Αρείου Πάγου. Μετά το θάνατο του Γρηγόριου Ι. Στακτόπουλου, στις 28 Φεβρουαρίου 1998, η σύζυγος του σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 527 του Κ.Π.Δ. υπέβαλε άλλες τρεις αιτήσεις. Η πρώτη αίτηση υποβλήθηκε την 12<sup>η</sup> Μαρτίου 1999 και απορρίφθηκε με την υπ' αριθμόν 1336/4.7.2001 απόφαση του Αρείου Πάγου, η δεύτερη αίτηση υποβλήθηκε την 2<sup>η</sup> Δεκεμβρίου 2002 (επ' αυτής υποβλήθηκε η υπ' αριθμόν 126/2003 εισήγηση η οποία θα αναλυθεί παρακάτω) και απορρίφθηκε με την υπ' αριθμόν 137/20.1.2004 απόφαση του Αρείου Πάγου και η τρίτη αίτηση υποβλήθηκε την 16<sup>η</sup> Μαρτίου 2006 (επ' αυτής υποβλήθηκε η υπ' αριθμόν 567/2006 εισήγηση η οποία θα αναλυθεί παρακάτω) και απορρίφθηκε με την απόφαση του Αρείου Πάγου υπ' αριθμόν 1024/2007.

<sup>6</sup> Ιδρυτής της Central Intelligence Agency και κατά την διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου στέλεχος του Office of Strategic Services.

### **Δύο «Συγκρουόμενες» Εισηγήσεις Αντεισαγγελέων Αρείου Πάγου**

Η σημασία και η έκταση της υπόθεσης της δολοφονίας του George Washington Polk, όπως είναι φυσικό, διχασαν και συνεχίζουν να διχάζουν δικαιοσύνη και κοινωνία. Από το 1948 έως σήμερα πλήθος προσωπικοτήτων του τόπου, ανεξάρτητα αν είχαν ζήσει ή όχι την υπόθεση ειείνες τις ημέρες, αντιπαρατίθενται και η μεταξύ τους πολεμική δημιούργησε το αίσθημα ότι η υπόθεση πρέπει να επανεξεταστεί.

Οι μεν προβάλλουν τα μετέπειτα στοιχεία που δημοσιοποιήθηκαν (Κατάθεση της Σούλας Καράθου, αμφισβήτηση της γραφολογικής έκθεσης, επιστολή Kellis κ.α.) οι δε εμμένουν στα αποδεικτικά στοιχεία και τις καταθέσεις που δόθηκαν κατά την δίκη του 1949.

Η σύγκρουση των απόψεων μπορεί να γίνει αντιληπτή με την παράθεση των βασικών σημείων των δύο τελευταίων και αντίθετων εισηγήσεων αντεισαγγελέων του Αρείου Πάγου. Του αποχωρήσαντος αντεισαγγελέα ε.τ. Αθανασίου Γ. Καφίρη και του αντεισαγγελέα Ανδρέα Ι. Ζύγουρα.

Η συνοπτική παράθεση των ως άνω εισηγήσεων γίνεται με σειρά χρονικής προτεραιότητας (Πρόταση αντεισαγγελέα ε.τ. Αθανασίου Γ. Καφίρη 1<sup>η</sup> – έτος 2003 & Πρόταση αντεισαγγελέα Ανδρέα Ι. Ζύγουρα 2<sup>η</sup> – έτος 2006).

### **Περίληψη Εισήγησης Αντεισαγγελέα ε.τ. Αθανασίου Γ. Καφίρη**

Ο αντεισαγγελέας ε.τ. του Αρείου Πάγου Αθανάσιος Γ. Καφίρης στην εισήγηση του με αριθμό 126/11.3.2003 προτείνει την αποδοχή της αίτησης επανάληψης της διαδικασίας του 1949 για την υπόθεση της δολοφονίας του αμερικανού δημοσιογράφου George Washington Polk την 16<sup>η</sup> Μαΐου 1948 διότι, σύμφωνα με το σκεπτικό του αντεισαγγελέα:

1. «...δεν προκύπτει κανένα αξιόπιστο στοιχείο που να φανερώνει «τη γνώση» εκείνου για την (ανθρωποκτόνο) πρόθεση των αυτουργών ή την παροχή «τρόπου διατριβής» ή την υπόδειξη «καιρού και θέσης» ή την βοήθεια «διά κατασκοπειών» ή την παροχή απόκρυψης «εν τη οικία του» από «ιδιοτέλεια» (σελ. 5 της εισήγησης),
2. «...κανένας μάρτυρας από τους πολλούς (26) που κλήθηκαν και εξετάστηκαν στο ακροατήριο (κατά τα πρακτικά) δεν έθεσε ρητά ή έστω έμμεσα και υπαινικτικά ότι είδε, ή άκουσε, ή έμαθε, ή διαπίστωσε ή (έστω) υπέθεσε ότι ο κατηγορούμενος Γρηγ. Στακτόπουλος είχε την οποιαδήποτε ανάμειξη ή συμμετοχή στον φόνο του Αμερικάνου δημοσιογράφου Πόλκ.» (σελ. 6 της εισήγησης)
3. Οι αρχές δεν έπρεπε να καθυστερήσουν 48 ημέρες έως ότου να απαγγείλουν κατηγορίες στον Γρηγόριο Ι. Στακτόπουλο (σελ. 8 της εισήγησης),

4. Μετά την καταδίκη του, ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος, δεν έπρεπε να κρατηθεί στην Γενική Ασφάλεια Θεσσαλονίκης (σελ. 9 της εισήγησης),
5. Εφόσον σε εκπομπές του ραδιοφώνου των ανταρτών την 27<sup>η</sup> Μαΐου 1948 και την 2<sup>η</sup> Αυγούστου του ίδιου έτους είχε αναγγελθεί ο από την 5<sup>η</sup> Μαΐου 1948 θάνατος του Αδάμ Μουζενίδη κατά τη διάρκεια αεροπορικής επιδρομής κατά των ανταρτών στα Κρούσια του Κιλκίς, δεν θα μπορούσε να είναι ο κύριος φυσικός αυτουργός της δολοφονίας του δημοσιογράφου (σελ. 13 της εισήγησης),
6. Σύμφωνα με την, από 29 Δεκεμβρίου 1998, ένορκη βεβαίωση του δημοσιογράφου Δημήτριου Γουσίδη, ο Ευάγγελος Βασιανός του είχε δηλώσει ότι την περίοδο της δολοφονίας βρισκόταν στην Ανατολική Μακεδονία («Καϊμακτσαλά») και σε καμία περίπτωση δεν θα αναλάμβανε τον κίνδυνο να αναγνωρισθεί και συλληφθεί μεταβαίνοντας, για οποιοδήποτε λόγο, στην ασφυκτικά αστυνομοκρατούμενη Θεσσαλονίκη (σελ. 14 – 15 της εισήγησης),
7. Εφόσον ο Αδάμ Μουζενίδης ομιλούσε και μάλιστα δίδασκε την Αγγλική ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος δεν ήταν απαραίτητος ως διερμηνέας στην συνάντηση (σελ. 16 της εισήγησης),
8. Το γεγονός ότι δεν εξετάστηκαν οι υπάλληλοι του εστιατορίου «Λουξεμβούργο» στο οποίο, σύμφωνα με την κατάθεση του Γρηγόριου Ι. Στακτόπουλου έφαγε ο George Washington Polk τον αστακό και τα μπιζέλια αποτελεί σημαντικό διαδικασικό κενό (σελ. 20 – 22 της εισήγησης),
9. Δεν εξετάσθηκε και δεν δόθηκε ποτέ η δέουσα προσοχή στην κατάθεση της Σούλας Καράθου (8.1.1953) σχετικά με τον παρακρατικό Ζήση Νιτζα και την ανάμειξη του στην υπόθεση (σελ. 23 της εισήγησης),
10. Η κατάθεση του αστυνομικού διευθυντή Ιωάννη Πανόπουλου καταδείκνυε ως υπεύθυνο για δολοφονία τον πράκτορα της Intelligence Service Randall Coate (σελ. 23 της εισήγησης),
11. Το πόρισμα νεώτερης γραφολογικής εξέτασης απέδειξε ότι ο Σάββας Καραμιχάλης και όχι η Άννα Στακτοπούλου, έγραψε τη διεύθυνση παραλήπτη στον φάκελο με την ταυτότητα του δολοφονηθέντος δημοσιογράφου (σελ. 24 – 28 της εισήγησης),
12. Σε αρχική ομολογία του, ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος δήλωσε ότι συναντήθηκε στην Αθήνα, στο Ζαχαροπλαστείο «Ζαβορίτη», με τον George Washington Polk. Αυτό ανασκευάστηκε αφού διαπιστώθηκε, με έγγραφο της Διεύθυνσης Αλλοδαπών ότι ο George Washington Polk βρισκόταν εκτός Ελλάδος (σελ. 29 της εισήγησης),
13. Ο William Roe Polk, αδελφός του George Washington Polk, δήλωσε στην εφημερίδα «Τα Νέα» την 30<sup>η</sup> Νοεμβρίου 1978 ότι «...ο Στακτόπουλος δεν έκανε αυτά που ομολόγησε» (σελ. 30 της εισήγησης),
14. Ο τότε σμήναρχος James Kellis, που είχε επιφορτιστεί, από τον στρατηγό William Donovan, με την ευθύνη της παρακολούθησης της υπόθεσης, με έγγραφη δήλωση του στον Ελληνικό Ημερήσιο Τύπο την 8<sup>η</sup> Μαρτίου 1977 κατέθεσε ότι «ο τρόπος διεξαγωγής των ανακρίσεων παραβίασε τους βασικούς κανόνες της μαρτυρικής

καταθέσεως». Για το ίδιο θέμα ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος στο βιβλίο του κάνει εκτενή αναφορά στα βασανιστήρια που υπέστη προκειμένου να αποδεχθεί τις κατηγορίες, «για λόγους εθνικούς» (σελ. 30 - 31 της εισήγησης),

15. Ο τότε Υπουργός Δημοσίας Τάξεως, Κωνσταντίνος Ρέντης, σε δήλωση του την 9<sup>η</sup> Μαΐου 1953 είπε, για το Γρηγόριο Στακτόπουλο ότι δεν είχε δόλο ή πρόθεση (σελ. 34 της εισήγησης),
16. Ο τότε Υπουργός Στρατιωτικών και δύο φορές Πρωθυπουργός, Παναγιώτης Κανελλόπουλος, χαρακτήρισε την υπόθεση ως «δικαστική σκηνοθεσία» (σελ. 35 της εισήγησης),

Για την στοιχειοθέτηση των ανωτέρω επιχειρημάτων του ο αντεισαγγελέας ε.τ. Αθανάσιος Γ. Καφίρης παραπέμπει στα πρακτικά της δίκης, στα συγγράμματα των Γρηγόρη Στακτόπουλου, Edmund Keely, Kati Marton, Γιάννη Θ. Βούλτεψη, Κώστα Χατζηαργύρη, Γρηγόρη Παπαστεργίου, στην δημοσιογραφική έρευνα των Δημήτρη Γουσίδη Ηλία Δημητράκοπουλου, Γιάννη Ρουμπάτη & Elias Vlanton, Αχ. Χατζόπουλου, Βάσου Τσιμπιδάρου, Χρήστου Πασσαλάρη και στις συνεντεύξεις των William Roe Polk - B. Price & Elias Vlanton, Δημήτρη Γουσίδη.

Κατόπιν της ως άνω προτάσεως ο Άρειος Πάγος απέρριψε το αίτημα της χήρας του Γρηγόριου Ι. Στακτόπουλου.

### **Περίληψη Εισήγησης Αντεισαγγελέα Ανδρέα Ι. Ζύγουρα**

Την 16<sup>η</sup> Μαρτίου 2006 η χήρα του Γρηγορίου Ι. Στακτόπουλου, Θεοδώρα Στακτοπούλου – Ζησιμοπούλου, υπέβαλε σχετική αίτηση, στον Άρειο Πάγο, προσκομίζοντας τα ακόλουθα νέα στοιχεία:

1. Μία επιστολή, με ημερομηνία 15.5.2004, του Ηλία Βαφειάδη, υιού του, τότε συνηγόρου του Γρηγόριου Ι. Στακτόπουλου, Ιορδάνη Βαφειάδη. Σύμφωνα με την εν λόγω επιστολή ο Εισαγγελέας Παναγιώτης Κωνσταντινίδης είχε έλθει σε συνεννόηση με τους συνηγόρους του Γρηγόριου Ι. Στακτόπουλου προκειμένου να μην καταδικαστεί σε θάνατο ο πελάτης τους και σε αντάλλαγμα να εξαναγκάσουν τον Γρηγόριο Ι. Στακτόπουλο να μην αναφέρει στη δίκη για την ύπαρξη τριών αλληλοσυγκρουόμενων ιατροδικαστικών εκθέσεων που αφορούσαν στον George Washington Polk καθώς και να μην αναφερθεί στα βασανιστήρια που είχε υποστεί. Εν συνέχεια αναφέρεται στην επιστολή ότι ο εισαγγελέας Παναγιώτης Κωνσταντινίδης επισκέφθηκε τον Ιορδάνη Βαφειάδη στην οικία του και του δήλωσε ότι θα φροντίσει να μην καταδικασθεί σε θάνατο ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος (σελ. 6 – 7 της εισήγησης),
2. Το βιβλίο του Γεώργιου Παρίση «Η Νέα Αργοναυτική Εκστρατεία», Τρίπολις 2004 και
3. Το βιβλίο του δικηγόρου Ελευθέριου Βούρβαχη, «Ποιος Σκότωσε τον Πολκ;», Προσκήνιο – Άγγελος Σιδεράτος, 2003

Ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου Ανδρέας Ι. Ζύγουρας πρότεινε με την υπ' αριθμόν 567/2006 εισήγηση του την απόρριψη του αιτήματος της χήρας του Γρηγόριου Ι. Στακτόπουλου για τους ακόλουθους λόγους:

1. Δέχεται, σε γενικές γραμμές, το σκεπτικό της καταδικαστικής απόφασης 29/1949 και τον προηγουμένων τριών απορριπτικών αποφάσεων του Αρείου Πάγου,
2. Θεωρεί τα αναφερόμενα στην επιστολή του Ηλία Ι. Βαφειάδη αληθοφανή αλλά ανίσχυρα διότι προσκομίζονται 60 έτη μετά τη δίκη όπου όλοι όσοι αναφέρονται σε αυτοί δεν ζουν, (σελ. 7- 8 της εισήγησης). Το επιχείρημα αυτό ενισχύεται από το γεγονός ότι τα αναγραφόμενα δεν είχαν γνωστοποιηθεί από τους δικηγόρους στον κατηγορούμενο αλλά και από το ότι δεν διευκρινίζεται η χρονολογία γεννήσεως του Ηλία Ι. Βαφειάδη άρα και η τότε ικανότητα του να τα αξιολογήσει (σελ. 8. της εισήγησης),
3. Τα αναγραφόμενα στην υποβληθείσα επιστολή δεν είχαν ποτέ αναφερθεί από τον έτερο συνήγορο του κατηγορουμένου Νικόλαο Βασιλικό. Τέτοιες συμφωνίες, σύμφωνα με την συνήθη τακτική, πρέπει να είναι γνωστές σε όλους όσους χαράσσουν την υπερασπιστική γραμμή (σελ. 8 της εισήγησης),
4. Θεωρεί αφενός ότι ο εισαγγελέας Παναγιώτης Κωνσταντινίδης δεν θα μπορούσε να συνάψει ποτέ τέτοια συμφωνία και αφετέρου το γεγονός ότι δεν επιβεβαιώνονται από ιατροδικαστικές εκθέσεις, τα καταγγελλόμενα περί βασανισμού του κατηγορουμένου καθιστούν ανίσχυρη την επιστολή. Άλλωστε το γεγονός ότι ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος δεν ομολόγησε ποτέ ότι γνώριζε τις δολοφονικές προθέσεις των φυσικών αυτουργών, αποδεικνύει ότι δεν βασανίστηκε διότι αν είχε συμβεί κάτι τέτοιο θα ομολογούσε ότι γνώριζε εξ αρχής ότι ο αμερικανός δημοσιογράφος επρόκειτο να δολοφονηθεί (σελ. 9 της εισήγησης),
5. Θεωρεί ότι το βιβλίο του Γεώργιου Παρίση στερείται χρονολογικής ακρίβειας διότι αναφέρει ότι ο Ευάγγελος Βασβανάς όταν τελέστηκε το έγκλημα βρισκόταν στα Πιέρια, ότι τον συνάντησε εκεί τον Απρίλιο του 1948 και ότι παρέμεινε μαζί του για περίπου 15 – 20 ημέρες. Ως εκ τούτου και επειδή, ενδεχόμενα, ο συγγραφέας μετά από τόσα έτη να μην ενθυμείται με χρονική ακρίβεια τα γεγονότα, η παραμονή του με τον Ευάγγελο Βασβανά να είχε λήξει την 8<sup>η</sup> Μαΐου 1948 (σελ. 10 της εισήγησης),
6. Στην από 12 Μαρτίου 1999 σε σχετική αίτηση της χήρας του Γρηγόριου Ι. Στακτόπουλου αναφερόταν ότι ο Ευάγγελος Βασβανάς βρισκόταν στα Λουτρά Πόζαρ πλησίον του Χωρίου Λουτράκι στο Νομό Πέλλης ενώ σύμφωνα με την υπ' αριθμόν 73588/1998 ένορκη βεβαίωση του Δημήτριου Γουσίδη ο Ευάγγελος Βασβανάς βρισκόταν στην Ανατολική Μακεδονία (βλέπε παραπάνω). Στο σημείο αυτό ο αντεισαγγελέας θίγει ευθέως την αξιοπιστία των υποβληθέντων νέων στοιχείων (σελ.11 της εισήγησης),
7. Το γεγονός ότι ουδέποτε οι οικογένεια του Αδάμ Μουζενίδη αλλά και ο ίδιος ο Ευάγγελος Βασβανάς υπέβαλαν αίτηση ανάλογη αναίρεσης της απόφασης 29/1949 για την αποκατάσταση του ονόματος τους, διότι ενεπλήκησαν σε μία δικαστική περιπέτεια στην οποία τους οδήγησε ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος

- κατονομάζοντας τους ως τους φυσικούς αυτουργούς της δολοφονίας του George Washington Polk, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι αποδέχθηκαν την ορθότητα της καταδίκης τους (σελ. 12 – 13 της εισήγησης),
8. Το τρίτο νέο στοιχείο, δηλαδή το βιβλίο του δικηγόρου Ελευθέριου Βούρβαχη δεν είναι ισχυρό διότι στην ουσία παραθέτει στοιχεία της δικογραφίας τα οποία ήταν γνωστά στους δικαστές ούτως ή άλλως (σελ. 13 της εισήγησης),
  9. Τα στοιχεία που αναφέρονται στην υπό εξέταση αίτηση, τα οποία είχαν υποβληθεί με προηγούμενες (1. Η επιστολή του αμερικανού γραφολόγου Charles Appel, προς το δημοσιογράφο Elias Vlantou, 2. Το άρθρο του Δημητρίου Γουσίδη στην εφημερίδα «Τα Νέα» το 1976, 3. Η εκπομπή του ραδιοφωνικού σταθμού «Ελεύθερη Ελλάδα» της 19<sup>ης</sup> Οκτωβρίου 1948, 4. Η σχετική δήλωση του Μιλτιάδη Πορφυρογέννη, Υπουργού Δικαιοσύνης των ανταρτών και 5. Η μαρτυρική κατάθεση της Σούλας Καράθου την 8<sup>η</sup> Ιανουαρίου 1953), είχαν κριθεί ως αβάσιμα από τους δικαστές που τις εξέτασαν και τις απέρριψαν (σελ. 14 της εισήγησης),
  10. Επειδή από τα ως άνω εκτεθέντα στοιχεία και λόγω του γεγονότος ότι ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος στην απολογία του ήταν σαφής και περιέγραφε λεπτομερειακά την υπόθεση, αποδεικνύεται ότι δεν απολογείται υπό πίεση (σελ. 15 της εισήγησης),
  11. Επειδή ο φάκελος που απεστάλη προς το 3<sup>ο</sup> Αστυνομικό Τμήμα όντως είχε αποσταλεί από τον Γρηγόριο Ι. Στακτόπουλο διότι:
    - i. Η Άννα Στακτοπούλου ομολόγησε ότι έγραψε την διεύθυνση παραλήπτη επί του φακέλου (σελ. 15 της εισήγησης),
    - ii. Η γραφολογική έκθεση των Αριστείδη Πουλιαντζά και Σωκράτη Κουγέα επιβεβαίωσαν την ομολογία της Άννας Στακτοπούλου (σελ. 15 της εισήγησης),
    - iii. Ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος δήλωσε ότι απέστειλε τον φάκελο στις 10:30π.μ. της 10<sup>ης</sup> Μαΐου 1948 γεγονός που επιβεβαιώνεται από τους ταχυδρομικούς υπαλλήλους του Ταχυδρομικού Γραφείου Λευκού Πύργου Ν. Δημόπουλο και Αλ. Τζήμα οι οποίοι κατέθεσαν ένορκως ότι βρήκαν τον φάκελο στις 11:00π.μ. της ίδιας ημέρας (σελ. 15 της εισήγησης),
    - iv. Ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος, κατά την απολογία του, δήλωσε ότι απέκρυψε το κλισέ του φακέλου που βρισκόταν στα γραφεία της εφημερίδας «Μακεδονία», προκειμένου να μην δημοσιευθεί, το αναγνωρίσει η μητέρα του, η οποία διάβαζε καθημερινά, την εν λόγω εφημερίδα, και συμπεράνει ότι ο γιός της ήταν αναμειγμένος στην δολοφονία του George Washington Polk (σελ. 16 της εισήγησης),
  12. Το ενδεχόμενο ο Γρηγόριος Ι. Στακτόπουλος να μην γνώριζε ότι οι άνθρωποι που θα οδηγούσαν αρχικά με τη βάρκα και κατόπιν με κάποιο άλλο μέσο, τον αμερικάνο δημοσιογράφο στο βουνό, είχαν την πρόθεση να τον δολοφονήσουν, οι ένορκοι να μην εκτίμησαν τα στοιχεία ορθά και ως εκ τούτων να πλανήθηκαν, δεν αποτελεί λόγο επανάληψης της διαδικασίας (σελ. 17 της εισήγησης),

13. Σύμφωνα με τα παραπάνω δεν προκύπτουν, κατά το σκεπτικό του αντεισαγγελέα, νέα στοιχεία που δεν γνώριζαν οι δικαστές το 1949 και για το λόγο αυτό προτείνει την απόρριψη του αιτήματος της Θεοδώρας Στακτοπούλου – Ζησιμοπούλου χήρας του Γρηγορίου Ι. Στακτόπουλου.

Η πρόταση του αντεισαγγελέα Ανδρέα Ι. Ζύγουρα συζητήθηκε την 10<sup>η</sup> Οκτωβρίου 2006 και όπως προαναφέρθηκε, με την υπ' αριθμόν 1024/2007 απόφαση του Αρείου Πάγου, απορρίφθηκε το αίτημα της χήρας του Γρηγορίου Στακτόπουλου.

### **Γιατί η Υπόθεση George Washington Polk είναι Έγκλημα Λευκού Περιλαίμιου (White-Collar Crime)**

Από τα προεκτεθέντα δεν προκύπτει ότι η δολοφονία του George Washington Polk ήταν μία απλή υπόθεση εγκλήματος κατά ζωής. Το είδος της έρευνας που διεξήγε συνδεόταν με την πολιτική κατάσταση της Ελλάδας εσωτερικά και εξωτερικά.

Συνεπώς το έγκλημα έλκει τις αιτίες του από την πολιτική ανισορροπία, τις κοινωνικές ιδιαιτερότητες καθώς και την παγκόσμια γεωπολιτική σύγχυση της περιόδου που έλαβε χώρα.

Τα πολιτικά εγκλήματα για την επιστήμη της εγκληματολογίας ανήκουν στην κατηγορία των εγκλημάτων λευκού περιλαίμιου (white collar crimes).

Ο όρος white collar crimes δεν είναι ευρέως γνωστός σε όσους δεν σχετίζονται με την επιστήμη της εγκληματολογίας, τις νομικές επιστήμες και τις αστυνομικές αρχές. Απόδειξη προς τούτο είναι ότι στον έντυπο ημερήσιο πολιτικό και οικονομικό τύπο δεν χρησιμοποιείται από τους δημοσιογράφους.

Ο όρος «ακούστηριε» για πρώτη φορά το 1939 στο 24<sup>ο</sup> συνέδριο της Αμερικανικής Κοινωνιολογικής Κοινότητας (American Sociological Society) όταν ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Indiana, Edwin H Sutherland<sup>7</sup>, σε ομιλία του με θέμα «Ο Εγκληματίας του Λευκού Περιλαίμιου» (“The White – Collar Criminal”), εισήγαγε τον εν λόγω όρο και δημιούργησε ταυτόχρονα ένα νέο τομέα εγκληματολογικής έρευνας με τεράστια σημασία.

---

<sup>7</sup> Edwin Sutherland (1883 – 1950)

Έκτοτε η μελέτη της συγκεκριμένης μορφής εγκλημάτων αποτέλεσε αφενός αντικείμενο μελέτης διακεκριμένων εγκληματολόγων και αφετέρου διευρύνθηκε.

### *Εγκλήματα Λευκού Περιλαίμιου*

Τον Ιούνιο του 1996 σε συνέδριο του National White – Collar Crime Center με θέμα “Definitional Dilemma: Can and should There be a Universal Definition of White – Collar crime?” (Helmcamp, Ball & Townsend, 1996), υιοθετήθηκε ο ακόλουθος ορισμός: «Εγκλήματα Λευκού Περιλαίμιου καλούνται οι προσχεδιασμένες παράνομες ή ανήθικες πράξεις εξαπάτησης, διαπραττόμενες από μεμονωμένα άτομα ή οργανισμούς συνήθως κατά την εξάσκηση νόμιμων επαγγελματικών δραστηριοτήτων και συγκεκριμένα από πρόσωπα υψηλής ή σεβαστής κοινωνικής θέσης – status –, για προσωπικό ή οργανωσιακό όφελος, κατά παράβαση είτε των καθηκόντων που τους έχουν ανατεθεί είτε της δημόσιας εμπιστοσύνης της οποίας χαίρουν<sup>8</sup>».

Οι πέντε βασικές μορφές εγκλημάτων λευκού περιλαίμιου είναι οι ακόλουθες:

1. Απασχολησιακή Αποκλίνουσα Συμπεριφορά (Occupational Deviance). (π.χ. δωροληψία, λήψη παράνομων αμοιβών, κατάχρηση της εμπιστοσύνης του εργοδότη ή του πελάτη κ.α.)<sup>9</sup>,
2. Οργανωσιακή Αποκλίνουσα Συμπεριφορά (Organizational Deviance). (εξαπάτηση πελατών, κρατών, επιχειρησιακή ή διακρατική κατασκοπία κ.α.)<sup>10</sup>,
3. Επαγγελματική Αποκλίνουσα Συμπεριφορά (Professional White – Collar Deviance). (εξαπάτηση των πελατών μίας κτηματομεσιτικής επιχείρησης από την επιχείρηση, η παράνομη άντληση κεφαλαίων μέσω σωματείων με σκοπό δήθεν την φιλανθρωπία, η εξαπάτηση από θρησκευτικούς οργανισμούς κ.α.)<sup>11</sup>.
4. Οργανωμένη Αποκλίνουσα Συμπεριφορά Λευκού Περιλαίμιου (Organized White – Collar Deviance). Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι οργανωμένες, «νόμιμες», επιχειρήσεις που σκοπό έχουν την νομιμοποίηση εσόδων ή δραστηριοτήτων συνδικάτων οργανωμένου εγκλήματος (Mafia, 14K κ.α.)<sup>12</sup>,
5. Πολιτική Αποκλίνουσα Συμπεριφορά Λευκού Περιλαίμιου (Political White - Collar Deviance). Στην κατηγορία αυτή υπάγονται τα εγκλήματα που διαπράττονται από το ηγεμονικό μπλοκ κράτους ή κρατών, ήτοι από ηγετικά πρόσωπα<sup>13</sup> της εκτελεστικής, της δικαστικής ή της νομοθετικής εξουσίας, ιδεολογικούς ή

<sup>8</sup> David R. Simon & Frank E. Hagan, “White – Collar Deviance”, σελ. xi, 1999, Allyn & Bacon, USA

<sup>9</sup> David R. Simon & Frank E. Hagan, “White – Collar Deviance”, σελ. 6, 1999, Allyn & Bacon, USA

<sup>10</sup> David R. Simon & Frank E. Hagan, “White – Collar Deviance”, σελ. 6, 1999, Allyn & Bacon, USA

<sup>11</sup> David R. Simon & Frank E. Hagan, “White – Collar Deviance”, σελ. 6-7, 1999, Allyn & Bacon, USA

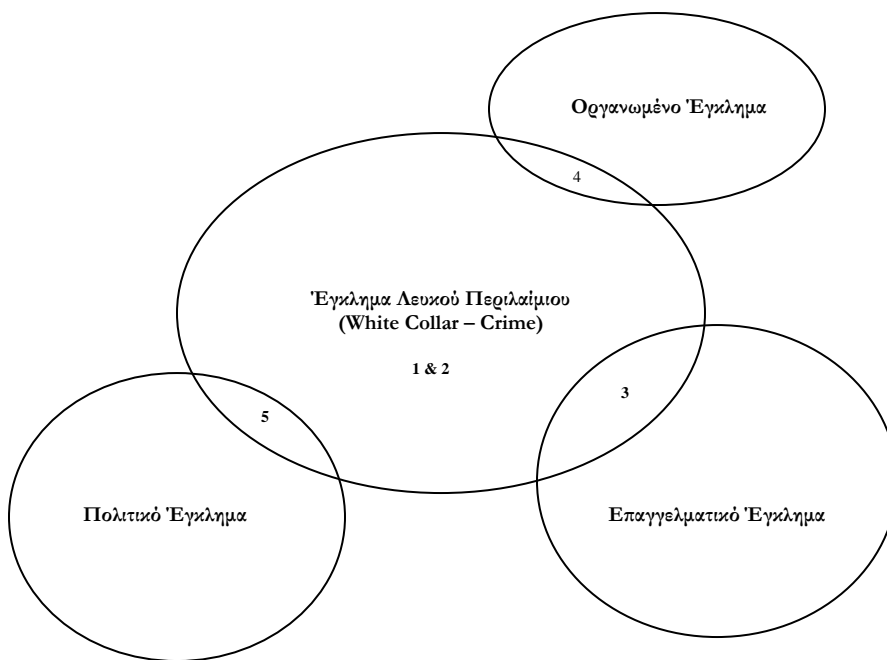
<sup>12</sup> David R. Simon & Frank E. Hagan, “White – Collar Deviance”, σελ. 114, 1999, Allyn & Bacon, USA

<sup>13</sup> David R. Simon & Frank E. Hagan, “White – Collar Deviance”, σελ. 43, 1999, Allyn & Bacon, USA

θρησκευτικούς φορείς, με σκοπό είτε ίδιο, είτε πολιτικό, είτε εθνικό όφελος μέσω της παραβίασης των ορίων εξουσίας όπως αυτά ορίζονται από τις δημοκρατικές – συνταγματικές αρχές κάθε ευνομούμενου δημοκρατικού κράτους. Συμπερασματικά, λοιπόν, μπορούμε να πούμε ότι κάθε παραβίαση του συντάγματος και των νόμων από οιονδήποτε, υπό κάθε έννοια, φέροντα δημόσιου ή πολιτικού χαρακτήρα εξουσία, συνιστά πολιτικό έγκλημα.

Από τα παραπάνω καταλήγουμε στην ακόλουθη σχηματική προβολή:

### Τύποι Εγκλημάτων Λευκού Περιλαίμιου



Σχήμα 1<sup>14</sup>

#### **White Collar προσέγγιση της Υπόθεσης George Washington Polk**

Από τις εισηγήσεις των δύο αντεισαγγελέων την βιβλιογραφία και την δικογραφία συνάγεται το συμπέρασμα ότι στην υπόθεση αυτή διαπράχθηκε, πέραν της δολοφονίας του δημοσιογράφου, πλήθος άλλων εγκλημάτων.

Χωρίς να προδικάζουμε το αποτέλεσμα και χωρίς να «προσβάλλουμε» την απόφαση του 1949 μπορούμε να συνοψίσουμε τα, από κάθε πλευρά, καταγγελλόμενα εγκλήματα στα ακόλουθα:

1. Προσβολή του δημοκρατικού πολιτεύματος, από πράκτορες αλλοδαπών μυστικών υπηρεσιών, με σκοπό την πολιτική και πολιτειακή αποσταθεροποίηση.

<sup>14</sup>David R. Simon & Frank E. Hagan, “White – Collar Deviance”, σελ. 8, 1999, Allyn & Bacon, USA

2. Προσπάθεια ταυτόχρονης διάρρηξης διακρατικών σχέσεων και ανατροπής της πολιτικής καθεστηριότητας κατάστασης (status quo), από πολιτικώς καθοδηγούμενα πρόσωπα, με αντικειμενικό σκοπό την απομάκρυνση της Ελλάδας από τους συμμάχους της.
3. Παρεμπόδιση του έργου της δικαιοσύνης από εκπροσώπους της νομοθετικής εξουσίας.
4. Βασανισμός υπόπτων από στελέχη της εκτελεστικής εξουσίας.
5. Παρεμβολή αλλοδαπών πρακτόρων μυστικών υπηρεσιών στο έργο και την αξιολόγηση του έργου των Ελληνικών Δικαστικών και Διοικητικών αρχών.
6. Παραπλάνηση των Δικαστικών αρχών, από στελέχη της εκτελεστικής εξουσίας, μέσω της κατασκευής ενοχοποιητικών στοιχείων.
7. Συμμετοχή, των δικαστικών αρχών, σε άτυπες διαπραγματεύσεις με τους κατηγορούμενους.
8. Διαφθορά – διασπάθιση των κεφαλαίων που προέρχονταν από την αμερικανική βοήθεια.
9. Σύσταση παρακρατικών, δήθεν θρησκευτικών ή ιδεολογικών, οργάνωσεων με σκοπό την εκβίαση αντιφρονούντων και την συμμετοχή σε βίαιες ενέργειες κατά αντιπάλων πολιτικών ομάδων. Εν προκειμένω και σύμφωνα με μία εκδοχή, η δολοφονία του αμερικανού δημοσιογράφου διεπράχθη από μέλη παρακρατικής οργάνωσης κατ' εντολή στελεχών της πολιτικής εξουσίας.

Από τα παραπάνω τα υπό στοιχείο 1 & 2 αποτέλεσαν, για τις δικαστικές τις ουσιαστικές αιτίες της δολοφονίας κατά το σκεπτικό της απόφασης του 1949. Τα λοιπά καταγγέλλονται από τους επικριτές της εν λόγω απόφασης και μέσω τις υποβολής σχετικών στοιχείων επιχειρήθηκε τέσσερις φορές η επανάληψη της διαδικασίας.

Τα νέα στοιχεία καθώς και η απόφαση του 1949 θα κριθούν από την ανώτατη δικαστική αρχή της χώρας και δεν είναι σκοπός του παρόντος πονήματος η κρίση τους.

Αμφότερες οι πλευρές θέτουν στο τραπέζι των αποδείξεων εγκλήματα που συνδέονται με την κατηγορία των εγκλημάτων λευκού περιλαίμιου (white collar crimes). Αν συνδυάσουμε τα παραπάνω με τις κατηγορίες των εγκλημάτων λευκού περιλαίμιου θα μπορούσαμε να το αποδείξουμε με τον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας Απεικόνισης Σχέσης Υπόθεσης George Washington Polk με τα White Collar Crimes									
Κατηγορίες White Collar	Εγκλήματα 1. Προσβολή του δημοκρατικού πολιτεύματος	2. Προσπάθεια διάρρηξης δικρατικών σχέσεων	3. Παρεμπόδιση του έργου της δικαιοσύνης	4. Βασανισμός υπόπτων	5. Παρεμβολή αλλοδαπών πρακτόρων μυστικών υπηρεσιών στο έργο των εγχώριων αρχών	6. Παραπλάνηση των Δικαστικών αρχών, από στελέχη της εκτελεστικής εξουσίας	7. Συμμετογή, των δικαστικών αρχών, σε άτυπες διαπραγματεύσεις με τους κατηγορούμενους	8. Διαφθορά – διασπάθιση των κεφαλαίων που προέρχονται από την αμερικανική βοήθεια	9. Σύσταση παρακρατικών, δήθεν θρησκευτικών ή ιδεολογιών, οργανώσεων
1. Απασχολησιακή Αποκλίνοσα Συμπεριφορά (Occupational Deviance)									
2. Οργανωσιακή Αποκλίνοσα Συμπεριφορά (Organizational Deviance)									
3. Επαγγελματική Αποκλίνοσα Συμπεριφορά (Professional White - Collar Deviance)									
4. Οργανωμένη Αποκλίνοσα Συμπεριφορά Λευκού Περιλάιμου (Organized White - Collar Deviance)									
5. Πολιτική Αποκλίνοσα Συμπεριφορά Λευκού Περιλάιμου (Political White - Collar Deviance)									

Από τον πίνακα συνάγεται το συμπέρασμα ότι κάθε πτυχή της υπόθεσης «συναντάται» με κάποια κατηγορία των white collar crimes.

Όπως, άλλωστε, αναλύθηκε παραπάνω ο πολιτικός χαρακτήρας της υπόθεσης την κατατάσσει εξ' ορισμού στην κατηγορία της πολιτικής αποκλίνουσας συμπεριφοράς λευκού περιλαίμιου.

Εν κατακλείδι, διαπιστώνουμε ότι η Υπόθεση αποτελεί ένα σύμπλεγμα απασχολησιακής, οργανωσιακής και επαγγελματικής αποκλίνουσας συμπεριφοράς λευκού περιλαίμιου. Το γεγονός αυτό συνδέει στενότερα την Υπόθεση με τα white collar crimes απομακρύνοντας την από οποιαδήποτε άλλη μορφή εγκλημάτων.

Άλλωστε το πολιτικό έγκλημα, από τη φύση του, εμπλέκει το ηγεμονικό μπλοκ και η όποια συμμετοχή σε αυτό κατώτερων λειτουργών του κράτους ή απλών πολιτών δεν το «αθώνει».

### Συμπεράσματα

Η υπόθεση σημάδεψε την Ελλάδα και ήταν προπομπός του ζοφερού μέλλοντος που επεφύλασσαν οι «εξωτερικές παρεμβάσεις» στα εσωτερικά πράγματα. Μην ξεχνάμε ότι στην Ελλάδα, δυστυχώς, έληξαν αμφότερες οι δύο μεγάλες παγκόσμιες πολεμικές συγκρούσεις του προηγούμενου αιώνα. Η πρώτη στην προβλήτα της Σύμωρης τον Αύγουστο του 1922 και η δεύτερη είκοσι επτά χρόνια μετά στο ύψωμα Κάμενικ. Στις τραγικές αυτές ιστορικές συγκυρίες προστέθηκε και το γεγονός ότι Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος (30.3.1946 – 30.8.1949<sup>15</sup>) αποτέλεσε την πρώτη ένοπλη ψυχροπολεμική<sup>16</sup> χαρακτηρισά σύγκρουση.

<sup>15</sup> «Τη νύχτα της 29<sup>ης</sup> προς την 30<sup>η</sup> Αυγούστου έπεσε και το ύψωμα Κάμενικ. Η μάχη του Γράμμου είχε τελειώσει και μαζί της είχε τερατιστεί και ο τρίχρονος ηρωικός αγώνας του Δημοκρατικού Στρατού για την εθνική ανεξαρτησία της Ελλάδας και τη λαϊκοαπελευθερωτική της αναγέννηση». Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας. «Η τριχρονή Εποποιία του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας 1946 – 1949», σελίδα 539, 2004, Εκδόσεις Ριζοσπάστης – Σύγχρονη Εποχή.

<sup>16</sup> «Συμβατικά θεωρείται ότι ο Ψυχρός Πόλεμος άρχισε με το τέλος του Β.Π.Π. Αν είναι έτσι, αναφαίρετους τίτλους στην καταγωγή του κατέχει μια ταπεινή Ελληνική πόλη στις υπώρειες του Ολύμπου. Μια παγερή μαρτιάτικη νύχτα του 1946 ομάδα ένοπλων αριστερών εισέβαλε στον σταθμό χωροφυλακής του Λιτόχωρου, σκότωσε τους χωροφύλακες, άρπαξε τα όπλα τους και εξαφανίστηκε. Συμβατικά επίσης θεωρείται ότι εκείνη τη νύχτα άρχισε ο Εμφύλιος Πόλεμος. Εκείνη τη νύχτα ακούστηκαν τα πρώτα πυρά του Ψυχρού Πολέμου. Πρώτος χρησιμοποίησε τον όρο «Ψυχρός Πόλεμος» (“Cold War”) ο αμερικάνος επιχειρηματίας και Προεδρικός σύμβουλος Μπέρναρντ Μπαρούχ σε ομιλία του το 1947. Άλλη μία έκφραση χαρακτηριστική για την κατάσταση της εποχής ήταν το «Σιδηρούν» Παραπέτασμα» (“Iron Curtain”) το αθέατο αλλά ανυπέβλητο φράγμα που χώριζε την Ανατολική Ευρώπη από τον υπόλοιπο κόσμο. Αυτήν την έκανε ευρύτερα γνωστή ο Άγγλος πρωθυπουργός Winston Churchill όταν τη χρησιμοποίησε σε ομιλία του στο Fulton του Missouri στις 5 Μαρτίου 1946, χωρίς, λένε μερικοί ιστορικοί, να θυμάται ότι η πατρότητα της άνηκε στον Joseph Goebbels, υπουργό Διαφώτισης και Προπαγάνδας της ναζιστικής Γερμανίας». Το Βήμα – Ιστορία, «Οι Μεγάλες Συνθήκες. Συμφωνίες, συνέδρια και σύνοδοι που άλλαξαν τη μορφή του κόσμου», σελίδα 135, 2004, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη.

Ως εκ τούτου ο Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος και η δολοφονία του George Washington Polk σηματοδότησαν την αρχή του Ψυχρού Πολέμου<sup>17</sup> και η Ελλάδα, όπως και το μεγαλύτερο μέρος του πλανήτη, «πλήρωσε» αυτό της τον ρόλο ποικιλοτρόπως.

Παλαιό Φάληρο, Δευτέρα 3 Σεπτεμβρίου 2007

Αθανάσιος Ι. Σμυρνής

---

<sup>17</sup> Ο Isidor Feinstein Stone – I. F. Stone (24.12.1907 – 18.6.1989) γνωστός εικονοκλάστης αμερικανός δημοσιογράφος, σε μία σειρά άρθρων του το 1952 με θέμα τον Ψυχρό Πόλεμο, χαρακτήρισε τον George Washington Polk ως την «Πρώτη Απώλεια του Ψυχρού Πολέμου» (“First Casualty of the Cold War”) - Encyclopaedia of Radio, Sandra L. Ellis, «George Washington Polk», σελ 1086 – 1088, 2003, Routledge – Taylor & Francis Group

### **Ενδεικτική Βιβλιογραφία**

Για τη συγγραφή του άρθρου μελετήθηκαν τα ακόλουθα βιβλία. Για λόγους «οικονομίας χώρου» αφαιρέθηκαν τμήματα του αρχικού κειμένου και ενδεχόμενα μερικά από τα βιβλία που αναφέρονται στην βιβλιογραφία να μην σχετίζονται φαινομενικά με το άρθρο. Η μελέτη τους όμως κρίνεται απολύτως αναγκαία προκειμένου να γίνουν αντιληπτές η ιδιαιτερότητα των γεγονότων και οι πολιτικές συγκρούσεις που «ευθύνονται» για το έγκλημα. Ορισμένα εκ των ακόλουθα αναφερόμενων είναι είτε δυσεύρετα είτε εκτός κυκλοφορίας. Οποσδήποτε ενδιαφέρεται μπορεί να αποταθεί και να ζητήσει πληροφορίες στην ηλεκτρονική διεύθυνση [ais@ath.forthnet.gr](mailto:ais@ath.forthnet.gr)

### **Εισηγήσεις Αντεισαγγελέων Αρχείου Πάγου**

1. Αντεισαγγελέα Αρχείου Πάγου Ανδρέα Ι. Ζύγουρα υπ' αριθμόν 567/2006,
2. Αντεισαγγελέα ε.τ. Αρχείου Πάγου Αθανάσιου Γ. Καφίρη υπ' αριθμόν 126/2003

### **Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία**

3. Chomsky Noam, «Μοιραίο Τρίγωνο. Οι ΗΠΑ, Το Ισραήλ και Οι Παλαιστίνιοι», 2002, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη,
4. Ellis Sandra L., «George W. Polk», Encyclopaedia of Radio, Routledge – Taylor & Francis Group, 2003,
5. Keeley Edmund, «The Salonica Bay Murder», Princeton, N.J., Princeton University Press, 1989,
6. Nance Malcolm W., «The Terrorist Recognition Handbook», 2003, The Lyons Press,
7. Polk Roe William, «Polk's Folly», Anchor Books, 2001,
8. Simon David R. & Hagan Frank, «White – Collar Deviance», Allyn & Bacon, Needham Heights, USA, 1999,
9. Sutherland Edwin H., «White – Collar Crime. The Uncut Version», Yale University Press, 1983,
10. Vlantou Elias & Mettger Zak, «Who Killed George W. Polk», Temple University Press, Philadelphia, 1996,

### **Ελληνική Βιβλιογραφία & Περιοδικός Τύπος**

1. Βλαγκόπουλος Βασίλης Μ., «Συνθήκες Σταθμοί της Ιστορίας. Οδοιπορικό 146 χρόνων. 1821 – 1967», 1998, Εκδόσεις Σάκκουλα – Θεσσαλονίκη,
2. Βούλτεψης Γιάννης Θ., «Τζώρτζ Πολκ – Χρέος για την Αλήθεια – Έρευνες και Ντοκουμέντα», 2002, Εκδόσεις Προσκήνιο – Άγγελος Σιδεράτος,
3. Βούρβαχης Ελευθέριος Αγγ., «Ποιος Σκότωσε τον Polk;», Εκδόσεις Προσκήνιο, Αθήνα, 2003,
4. Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας. «Η τρίχρονη Εποποιία του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας 1946 – 1949», 2004, Εκδόσεις Ριζοσπάστης – Σύγχρονη Εποχή.
5. Κούκουνας Δημοσθένης, «Το Άγνωστο Παρασκήνιο στη Μυστηριώδη Υπόθεση Polk – Στακτόπουλου», Περιοδικό «Τότε», Τεύχος 26, Αθήνα, Αύγουστος 2006,

6. Λοβέρδος Ανδρέας, «Για την Τρομοκρατία και το Πολιτικό Έγκλημα», Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα, 1987,
7. Μουστάκα Μίνα, «Ανοίγει Ο Φάκελος Πόλκ», 4.10.2003, Περιοδικό Ταχυδρόμος, Εφημερίδα Τα Νέα,
8. Μουστάκα Μίνα, «Αποφασισμένη για Δικαίωση», 26.1.2004, Εφημερίδα Τα Νέα,
9. Μουστάκα Μίνα, «Κλείνουν Πάλι την Πόρτα στη Χήρα του Στακτόπουλου», 2.10.2006, Εφημερίδα Τα Νέα,
10. Μουστάκα Μίνα, «Ομολόγησε για να Γλιτώσει την Εκτέλεση», 25.2.2006, Εφημερίδα Τα Νέα,
11. Νέα Αλήθεια, Αριθμός Φύλλου 1266, Περίοδος Γ', Θεσσαλονίκη 16 Απριλίου 1949,
12. Παπαϊωάννου Κώστας, «Πολιτική Δολοφονία: Υπόθεση George W. Polk. Θεσσαλονίκη 1948», Εκδόσεις Ποντίκι, Αθήνα, 1993,
13. Ποντίκι, «Γράμμα – έκπληξη για την «υπόθεση Στακτόπουλου». Υπέρ του Αρχισκευωρού», 3.6.2004,
14. Ποντίκι, «Μια Επιστολή - Μια Απάντηση», 3.6.2004,
15. Ποντίκι, «Περιμένει (έστω και μετά θάνατον) την αθώωση», 23.11.2006,
16. Στακτόπουλος Γρηγόρης, «Υπόθεση Polk: Η Προσωπική μου Μαρτυρία», Εκδόσεις Γνώση, Αθήνα, 1988,
17. Στακτοπούλου Άννα, Αντίγραφο Μαρτυρικής Κατάθεσης, 24.10.1948,
18. Το Βήμα – Ιστορία, «Οι Μεγάλες Συνθήκες. Συμφωνίες, συνέδρια και σύνοδοι που άλλαξαν τη μορφή του κόσμου», 2004, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη,
19. Τσιμπιδάρος Βάσος, Πασσαλάρης Χρήστος, Ανεμοδουράς Στέλιος & Μαγγανάρης Απ. Ν., «Ο Φάκελος George W. Polk Μένει για μας Ανοιχτός!», Εφημερίδα «Τετάρτη Εξουσία», Αριθμός Φύλλου 4, Έτος Α', Αθήνα, 15 Απριλίου 1957,
20. Χατζηαργύρης Κώστας, «Υπόθεση Polk. Ο Ρόλος των Ξένων Υπηρεσιών στην Ελλάδα», Εκδόσεις Ειρήνη, Αθήνα, 1988,
21. Χατζηαργύρης Κώστας, Δακτυλογραφημένη επιστολή προς τον Εισαγγελέα Εφετών κ. Παναγιώτη Κωνσταντινίδη, 3.5.1949,
22. Χατζηαργύρης Κώστας, Μαρτυρική κατάθεση κατά προανακριτική περίοδο (Μαΐος – Ιούνιος 1948),
23. Χατζηαργύρης Κώστας, Χειρόγραφη επιστολή προς τον Εισαγγελέα Εφετών κ. Παναγιώτη Κωνσταντινίδη, 1.5.1949.

### **Διαδικτυακοί Τόποι**

[www.vlanton.com](http://www.vlanton.com)

[tanca.dolnet.gr](http://tanca.dolnet.gr)

[www.topontiki.gr](http://www.topontiki.gr)